وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ﴿القرآن﴾

دَ علم تجوید په موضوع یو منفرد کتاب

گلدسته دَ تجوید

﴿دَ علم تجوید ټول اهم مسائل په شعرونو کښې﴾

تصنیف

احمدعلی مردانی

فاضل جامعة العلوم الاسلامیه علامه بنوریؔ ټاون کراچی

Ketabton.com

خورونکے

اسلامی ادبی ټولنه

یونیورسټی روډ مردان 0312-9818511

گلدسته دَ تجوید

منظوم

تصنیف

احمدعلی مردانی

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمٰن الرحيم

دَ علم تجويد په موضوع يو منفرد کتاب

ګلدسته دَ تجويد

﴿ دَ علم تجويد ټول اهم مسائل په شعرونو کښې ﴾

ليکونکے

احمدعلي مرداني

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه علامه بنوري ټاؤن کراچي

خورونکے

اسلامي ادبي ټولنه مردان

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقریظ

استاذ العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهیم فانی رحمة الله تعالیٰ علیه

بسم الله الرحمٰن الرحیم

الحمد لله وحده والسلام علی من لا نبی بعده ! اما بعد په قرآن کریم کښې دَ الله تعالیٰ جل شانه ارشاد دے : وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِیْلًا . قرآن کریم دَ الله تعالیٰ رالیږلے اخیرے کتاب دے چې په خوږ نبی ﷺ حضرت محمد ﷺ ئې نازل کړې دے. ددې عظیم الشان کتاب چې څنګه معنیٰ او تفسیر زده کول ضروری دی دغه شان دا خبره هم ډیره اهمیت لری چې ددې کتاب قراءت او تلاوت د ې هم دَ تجوید اوقواعدو مطابق اُوشی . علم التجوید ډیر لوئې علم او فن دے . په دې کښې ددې فن او علم ماهرینو ډیر کار کړې دے او ډیر کتابونه ئې لیکلی دی . موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمدعلی مردانی صیب دَ طالب علمانو دَ زده کړے او دَ یادولو دَ پاره په پښتو نظم کښې تیاره کړے ده . ماشاء الله ډیر په ښۀ انداز ئې په دې کښې قواعد دَ تجوید دَ شعرونو په شکل پیش کړی دی . زما دُعا ده چې الله کریم دې دې مختصرے رسالې ته قبولیت عامه ورکړی چې ټول پښتانۀ ورنه ترې مستفید شی . آمین

محمد ابراهیم فانی

خادم العلم والطلبه بجامعة دار العلوم حقانیه اکوړه خټك

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ھ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم اللّٰه الرحمٰن الرحيم

دَ صاحبِ کتاب يو څو خبري

دَ اللّٰه تعالىٰ شکر واحسان دے چي مونږه ئي دَ حضرت محمد رسول اللّٰه ﷺ په اُمّت کښي پيدا کړو او بيا ئي بل احسان په مونږ دا اُکړو چي مونږ له ئي په دُنيا کښي دَ دُنيا دَ ژوند تيرولو دَ پاره يو عظيم الشان کتاب قرآن کريم راکړو. چي دَ دُنيا او دَ آخرت دَ هريوې مسئلے دَ پاره کافي او شافي دے. دغه قرآن کريم باندې چي څنګ په صحيح لوستلو باندې ډير اجر وثواب مقرر دے. دغه شان که که يو انسان دغه قرآن کريم غلط اُولي دَ هغه انسان دَ پاره په آخرت کښي سزا او وعيد هم شته. ددغي سزا او وعيد نه دَ بچ کيدو دَ پاره او لوئي اجر دَ حصول دَ پاره په هر دور کښي علماء او قراء په خپل خپل ځائے زبردست محنت کړي دے. او دا محنت به ترقيامته پوري (انشاء اللّٰه) جاري وي. چي په ښۀ انداز سره دَ قرآن کريم تلاوت اُوکړے شي او هريو مسلمان په قرآن کريم کښي دَ غلطو نه محفوظ پاتے شي. ما هم ددغي مقصد حاصلولو دَ پاره دا مختصره رساله دَ اللّٰه تعالىٰ په فضل وکرم او توفيق سره تياره کړي ده. مولىٰ کريم دې ئي ماله او زما والدينو، تولو اُستاذانو او ملګرو له سبب دَ فلاح اُګرځوي.واللّٰه المؤفق والمعين . ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم وتب علينا انك انت التواب الرحيم وصلى اللّٰه تعالىٰ على خير خلقه محمد واٰله واصحابه اجمعين .

ابوالقاسم احمد علي مرداني

يونيورستي روډ خوره بانډه مردان

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم اللّٰه الرحمٰن الرحيم

اولنئ ليك

پس له حمده له صلوة دا بيان
مبتدی دَ پاره خدايا کړې آسان
مهربان شو که په ما پروديګار
تاسو ته به وړاندې کړمه څه اشعار
مسائل مې دَ تجويد کړل څه راجمع
دَ اللّٰه نه پرې دَ اجر ساتم طمع
عربی کښې چې ادا کله حرفونه
مخرجونه ياد ساته او صفتونه
دې ته وائي دَ قرآن علمِ تجويد
نۀ دې ګران بلۀ دے آسان علمِ تجويد
دَ هر هغه ځائے چې تکے ادا کيږي
په مخرج سره دُنيا کښې به يادېږي
پنځه ټول دی مخوجونه دَ حرفونو
ياد ساته دغه بيان دَ بُنيادونو
جوف او حلق سره کړه ژبه شونډے نورے
دَ خيشوم ورسره نوم شته دے که ګورے
دا اُصول دَ مخارجو ټول بيان دی
لازمی دا پيژندل په هر انسان دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخارج دي بُنيادونه دَ حرونو
ځان خبر ساته ددغي بُنيادونو
په کوم شان او کيفيت چي حرف ادا شي
صفتونه به تري جوړ ددي دُنيا شي

دَ علم التجويد اهميت او حکم

هر يو حرف صحيح لوستل دي ضروري
دا لازم دي دَ تجويد په مبتدي
دغه حکم دَ اللّٰه ددي کلام دے
معززه دے عالي او چت مقام دے
دغه حکم دَ حديثِ مصطفیٰ ﷺ دے
چي دَ دوجهان دَ پاره نُور رڼا دے
داسے وائي په دُنيا کښي عالمان
په تجويد سره ښائستۀ دغه قرآن

لحنِ جلي او لحنِ خفي

په دوه قسمه دا غلطے دَ مبتدي دي
په غلطو کښي ځۀ جلي دي ځۀ خفي دي
غلطي غټه چي وي دغه ده حرامه
په لحنِ جلي يا ديږي دا تمامه
صفت پريدي چي دَ حرف کله بشر
لحن جوړ به تري خفي شي سراسر

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا دوه قسمه دي غلطې دَ هر انسان
کله لُولی چي دُنیا کښي څوك قرآن
بېچ ساته ددي غلطو نه خپل وجود
په دُنیا درنه جوړ نشی چي مردود

دَعلم التجوید موضوع

دَ قرآن الفاظ موضوع ده دَ تجوید
ترقی غواړه دَ ربّ نه دَ مزید

په تجوید سره دَ لوستلو تعلیم

په تجوید سره قرآن لوستل پکار دی
بې تجویده ئې لوستونکی ګناه ګار دی
په تجوید سره لوستلو کښي عزت دے
بې له دغي ددُنیا دَ در ذلت دے
په تجوید سره ښائسته ښکاري قرآن
لکه تاج چي وي په سر دَ یو انسان

دَ علم تجوید مقصد او غرض

ښۀ صحیح دَ حرف ادا لري مقصد
دَ تجوید دے دغه حکم دَ ابد
ښۀ ښائسته ۀ به پړي حرفونه دَ قرآن شي
چي تابع څوك دَ تجوید په دې جهان شي
دا قرآن په دے تجوید سره ښائسته ۀ دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ دي ژوند دَ پاره ښکلے نمونه دے
هر انسان په دغه علم ښائسته کيږي
لکه ګل دَ باغيچي ترينه جوړيږي

دَ تجويد مرتبي

مرتبي دي دتجويد درے دَ جهان
داسے وائي په دُنيا کښي عالمان
يو تدوير دے، بل دے حدر بل ترتيل
عالمانو بيان کړے دے تفصيل
ترتيل نوم دے دَ ښۀ رُوا او اطمينان
تلاوت چي کوي کله مسلمان
حدر وائي تيز لوستلو ته دُنيا کښي
بيان شوے دَ قاريانو په وينا کښي
نۀ وي تيز او په مزه چي تلاوت
دا تدوير دے په دُنيا کښي هر ساعت
مرتبي دُومره تجويد له په دُنيا دي
لکه څنګ چي دري نقطي دَ هريو ثا دي

دَ تجويد ارکان

لکه څنګ چي دَاودس فرض څلور دي
دَ تجويد سره ارکان دُومره په کُور دي
مخرجونه دَ حرفونو پيژندل دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیژندل دي دَ صفاتو او وئیل دي

پیژندل دي دَ حرفونو تول احکام

هم عادت دَ ښه لوستلو کړه مدام

د تجوید دَ پاره تول دغه ارکان دي

په ترتیب سره چې بره دا بیان دي

دَ علم التجوید فائده

څوك چې لولی په تجوید سره قرآن

دا رضا ده دَ الله غني سبحان

دَ رسول الله ﷺ رضا شته په دے کار

شته رضا دَ اولیاؤ په دغي لار

آخرت کښي ئي بدله ده نعمتونه

ملاویږي به په دغي جنتونه

دَ تسمیے او تعوّذ بیان

هر کله چې تلاوت کړے دَ قرآن

دري صورته یادساته ددي جهان

یا به ته شوروع کوے سر نه سورت

یا دَ مینځ نه به کوے ته تلاوت

یا به ستا مینځ کښي سورت نه ابتدا وي

دري حالته به دا دلته کښي تل ستا وي

دَ اول صورت نه راشه ځان خبر کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعوذ او تسمیه دواړه په سر کړه
تعوذ او تسمیه دلته راغلے
دا عمل دے دَ محبوب نبی ﷺ دیر ښکلے
دویم صورت کښې تعوذ وئیل بهتر دی
دا کارونه دَ ثواب دَ هر بشر دی
تسمیه کښې هر بشر لره اختیار دے
دَ ثواب دا په کارونو کښې یو کار دے
دریم صورت کښې تسمیه هرځائے راغلے
خبردار ترینه هر ښار دے هر یو کلے
دَ توبے دَ سورت حکم بل جُدا دے
هغه حکم راشه لاندې دلته دا دے
تسمیه ئې په اول کښې نشته نشته
دا حصه ئې په اول کښې نشته نشته

دَ تعوذ او تسمیه تفصیل

کۀ سورت نه ستاوی چرے ابتدا
تعوذ کړه تسمیے سره ادا
صورتونه تري جوړیږی تول څلور
وصلِ کُل او فصل کُل نه پس دي نُور
شته فصلِ اول وصلِ ثانی صورت
څلورم ئې دے اَلتِمه په حقیقت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په خلورو کښې چې بره ذکر دا دي
درې صورته په کښې دلته ټول روا دي
وصل اول بیا فصلِ ثانی صورت
ناروا دے دا صورت دَ تلاوت
نور ددې نه علاوه چې درې ادا دي
دغه درې واړه هر ځائے کښې تل روا دي

دَ مخارجو بیان

دَ مخرج مثال دَ کُور دے دَ بنیاد
بې بُنیاده کور لیدلي چا آباد
حلق یا ژبه یا وی شونډے دَ انسان
دَ کوم ځائے نه ادا کیږي چې بیان
مخرج دغې ځائے ته وائی په دُنیا
دَ قاریانو علماؤ ده وینا
مخرجونه ټول دي اُولس دَ حرفونو
دا بیان دے یقینی دَ کتابونو
چې ساکن وی دَ الف سره واو یا
جوفی نوم ددې مخرج دے په دُنیا
دَ همزې سره چې جمع کړے بیا ها
ادا کیږي دوی دَ حلق په انتها
مینځ دَ حلق دے عین او حا له په جهان

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال ساتی ددي خبري عالمان
غین او خا دَ حلق أخر نه ادا کیږي
په لفظونو کښي چي کله بیانیږي
دَ اخر ژبے سره لهات چي مل شي
قاف به جوړتري دَ دُنیا په هر منزل شي
لږ را لاندي هریو قاف نه کاف ادا دے
دا مخرج ددغي قاف نه بل جُدا دے
مینځ دَ ژبے کۀ تالو سره شي مل
جیم دَ شین سره راځي په دي منزل
یا حرکت لرونکي، دا رنګ یا دَلین
ادا کیږي ددي ځائے نه په بهترین
کۀ دا ژبه ددي ژامي سره مَل شي
جوړیه ضاد تري ددُنیا په هر محفل شي
یو دَ ژبے غاړه بل کړه شمیر انیاب
ثنایا رُباعی دواړه د هر باب
هم اُورمے دَ ضواحك شي چي تمام
ادا کیږي ددي ځائے نه هریو لام
یو دَ ژبي غاړه بل تالو کړه بره
نون ددلته نه ادا کړه ښۀ په نره
لږ دننه چي دَ نون نه خوك شي کله

(c) ketabton.com: The Digital Library

را ادا بــــه شـــي ددي ځـــائـــے نـــه پـــه خپـلـــه
کـــــړه دَپـــاس غـــاښـــونـــو بيـــخ دَژبـــے ســـر
طـــــاء، تـــــاء، دال تـــري ادا کيـــــږي پـــــه هـــر در
ژبـــے ســــر نــــــه ادا کيــــږي ظـــا او ثــــا
چـــي شـــي يـــو دَثـــنـــايـــا غـــاړه عـلـيـــا
دا مـــخـــرج دَهـــــريـــــو ذال دے دَجهـــــان
داســـي وائـــي دَقـــرآن دغـــــه قـــاريـــان
مـيـنـــځ چـــي شـــي دَثـــنـــايـــا دَژبـــے ســـر
ورتـــــه خيـــال کـــوه دُنيـــا کښـــي پـــه نـظـــر
دا دَصــــــــاد او زا دَسيــــن دے يـــو مـــخـــرج
دا ښـــائستـــــه ډيــــر بهتـــريـــن دے يــو مـخـــرج
مـيـنـــځ دَلانـــدي شـــونـــډي دے مـخـــرج دَفـــا
چـــي شـــي يـــو دَثـــنـــايـــا غـــاړه عُـلـيـــا
کـلـــه شـــونـــډے چـــي دا دواړه يـو ځـــائـــے کيـــږي
واو او بــــاء ســــره هـــر ميـــم تـــري ادا کيــــږي
دغُـــنّـــے مـــخـــرج خيشـــوم دے بيـــان شـــوے
ښـــائستـــه دي ســـره دُنيـــا کښـــي قـــرآن شـــوے
مـــخـــرجـــونـــــه دَحــــرفـــونـــو دي دا تـــول
بُـــنيــــادونـــــه دَحــــرفــــونــــو دي دا تـــول
★★★★★★★★★

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ خلې غاښونه

ثــنــايـــا اوربُـــاعـــی څـــلـــور څـــلـــور
بيـــا انيـــاب اوضـــواحك شتـــه دُومـــره نُـــور
طـواحـن غـــاښـونـــه دولـــس شتـه پـه شميـر
نـواجـذ څـلـور چـي نـــهٔ شـي درنـــه هيـر
شــل غــاښــونــه دَ اضــراس شـول دغــه شـان
دوه ديـرش خُـلـه کښـي شـول غـاښـونـه دَ انسـان

دَ صفاتو بيان

دَ صــفـــت مــعــنـــیٰ راغــلــې ده حـــالـــت
دا يـــاد شـوې پـــه مــعــنـــیٰ دَ کيـفيــت
تـــول صـــفـــات لـــري دوه قســمـــه دَ جهـــان
لازمـــی او عـــارضـــی دی عـــاليشـــان
لازمـــی نـــه جُـدا کيـــږی لـــه حــرفـــونـــو
خيـــال ســـاتـــه ددغـــي تـولـــو صـــفتـــونـــو
عــارضـــی صـفـت وی حـرف کښـي کلـه کلـه
کـلـه کـلـه دا دَ حـرف نــه بيـل شــی خپلـه
دا ښــکـــلا وی دَ حـــرفـــونـــو دَ جهـــان
کـــهٔ دُنيـــا کښـــي ورتـــه خيـــال اُوکـــړی انســان
پــه دې هـريـو حـرف ښائستـهٔ لکـه دَ ګـل شـی
خــوشبــودار مشك وعـنبـر دَ هـر مـحـفـل شــی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیـــال کــوه ددغـــي ټــولــو ښـــهٔ تــمـــام
داســـي وائـــی پـــه دُنیـــا کښـــي خـــاص او عـــام

صفاتِ لازمه

چـي دَ حـرف ســره یــو ځـائــې پــه هــر مـکــان وی
دا صـــفـــت بـــه لازمـــی ددي جهـــان وی
چـي جُـدا تــریــنــه پــه یــو مــقــام کښي نـهٔ شی
چــي جُـدا تــریــنــه پـه یو کلام کښــي نــهٔ شــی
ورتـــه وائـــی خـــاص او عـــام صــفـــت لازم
ورتـــه وائـــی ټــول تــمـــام صــفـــت لازم
یـــاد کـــړه اوولـــس لازمـــی ټــول صـفـتـونــه
ځـنـګ چــي اُوولـــس دی یــاد شـوي مـخـرجونــه
لـــس صـفــات درنــه هیـــر نــهٔ شــی متـضــاد دی
ضـد پـنـځــه دَ پـنـځــو دلتـه کښـي ټـول یــاد دی
ووهٔ دی غیـــر متـــضـــاده ټـــول صـــفتـــونـــه
دا صـــفـــات لـــری جُـــدا جُـــدا حــرفــونـــه

دَ صفاتِ متضاده بیان

ټــول پـــنـــځـــه دَ پـــنـــځـــو ضـــد دی متـــضـــاد
دا صـــفـــات پـــه دي صـــفـــت ســـره دی یـــاد
لـــس حـــرفـــونـــه مهـــمـــوســـه دی دَ جهـــان
نُـــورراغـــلـــی جهـــریـــه ټـــول دَ قـــرآن

(c) ketabton.com: The Digital Library

لس حرفونه مهموسه لري صفت
کره فحثه شخص سره سکت

جهر نوم دَاوچت والي اوقوت دے
نرم والے مهموسه کښي هر ساعت دے

دريم صفت دَصفتونو نه شدت دے
دا شامل زمونږ سره په تلاوت دے

تول دي نوولس مجهوره په شمار حرفونه
جهر سره ښائسته کيږي دا لفظونه

دَشدت معنیٰ سختي ده دَجهان
دا سے وائي په دُنيا کښي عالمان

په اتو حرفونو کښي صفت شدت دے
مجموعه کښي د اَجِدُ قَطٍ بَکَتُ دے

بل شِدَت ته مخامخ صفت رِخوت شته
نرم والے په کښي پروت په هر جهت شته

لکه خنګ چي دَمَنفُوش شين دے شين
دا آواز دے دَنرمے ښه بهترين

دَرخوت حرفونه شپاړس دي په کور
دَشدت اوتَوَسُط دي کور کښي نور

پنځه تول متوسط دي معتبر
مجموعه دَتوسط ده لِنْ عُمَرْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهٔ اواز پهٔ کښې بندیږی دَ انسان

بَیْنَ بَیْنَ ورته هم وائی په جهان

په صفاتو کښې پنځم دے استعلا

ووهٔ حرفونو کښې راغلے په دُنیا

خُصَّ ضَغْطٍ قِظْ ددې ده مجموعه

دَ حرفونو استعلاء ده دا حصه

ضد شپږم دَ استعلا دے استفال

تهول لری دوویشت حرفونه دَکمال

دَ اطباق صفت نه ځان کړه ښهٔ خبر

تهول څلور لری حرفونه په هر در

طا او ظا سره ملګرے صاد او ضاد

مطبقه سره دی دا حرفونه یاد

دَ اطباق ضد انفتاح دے هر ساعت

تهول پنځویشت حرفونه دا لری صفت

په اذلاق صفت کښې شپږ دی تهول حرفونه

فَرَّمِنْ لُبٍّ کښې دی دا صفتونه

دغه تهول متضاده صفات شول تیر

درنه نهٔ شی تلاوت کښې چې دا هیر

خیال ساته ئې تلاوت کښې هر ساعت

ښائستهٔ کیږی په دے هر ځائے تلاوت

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ صفاتِ لازمه غیر متضاده بیان

لکه څنګ دَ فاتحې چې ووۀ ایات دي
دُومره غیر متضاده له مقامات دي
لکه څنګ چې ووۀ اسمانه دَ جهان دي
دُومره غیر متضاده صفات بیان دي
تول دي ووۀ منفرده صفات دُنیا کښې
دا دي غیر متضاده هره وینا کښې
پنځو حرفو کښې راغلې قلقله ده
قُطبُ جَدٌ کښې پرته دا مجموعه ده
یو صفت دے په صفاتو کښې صفیر
ذکر کړے علماء دے په تحریر
زا دَ صاد سره کړه جمع بل کړه سین
دَ صفیر حرفونه درے دي دا حسین
یو صفت دے دَ صفاتو نه تکریر
رپیدل دَ ژبې را کښې په تقریر
یو صفت دَ تفشی شته په یقین
دا صفت لري یو حرف هغه دے شین
شین چې کله په دُنیا کښې ادا کیږي
آواز خُله کښې ورسره پوره خوریږي
ښۀ په نرمه ادا کیږي حرف دَ لین

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه دوه حرفونه دي بنهٔ بهترین
واو نه مخکښي چي وي زور دا په هر در
زور دَیاء نه مخکښي وي چي په نظر
هله دا صفت به دلته کښي موندے شي
هله دا صفت بیا دلته کښي راتلے شي
انحراف صفت دَراء سره دَلام دے
چي یو بل ته مائل کیږي نو تمام دے
یو صفت استطالت دے معتبر
دغه ضاد سره موندے شي په هر در
دغه غیر متضاده دي صفتونه
چي ملګري دَدُنیائي دي حرفونه

دَصفاتِ عارضه بیان

عارضي صفت وي حرف کښي کله کله
لکه خنګ چي رَانرے شي او ډبله
ټول لري دغه صفت اته (8) حرفونه
شائستهٔ کیږي دَقرآن په دے لفظونه
لام او راء سره چي میم ساکن کړے نور
نون ساکن سره شُول دا حرفه څلور
دغه رنګ دے میم او نون هر مشدد
دا تنوین دے دغه رنګ هم معتمد

(c) ketabton.com: The Digital Library

همزه هغه چې لرونکے مخکښې زور وي
واو ساکن نه مخکښې پيښ چې په يو دروي
هريو ځائے کښې چې دَ ياء نه مخکښې زير وي
ښه قاري دے چې آگاه له دے نه ډير وي

دَ لام قاعدے

که دَ پاك اللّه دَ نوم نه مخکښې زور وي
غټ به لام ئې په لوستلو سراسر وي
دَ اللّه نه مخکښې پيښ راشى چې کله
لام دَ پاك اللّه به غټ وائے پخپله
که دَ لام نه مخکښې زير راشى قران کښې
نري وايه دغه لام په ټول جهان کښې
دغه دوه دي مقامات دَ ډك لوستلو
لام دَ پاره دي راغلى په وئيلو
نور دَ دوو (2) نه چې دي څومره مقامات
نري لام هلته راغلي په حالات
ډك ويئلو ته تفخيم دَ جهان وائي
نري کولو ته ترقيق دغه شان وائي
په وَاللّه کښې لام ډبل راځى هر حال
نري لام دَ بِسْمِ اللّه لري مثال

*****

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ را قاعدے

غنې لوستلو ته تفخیم په جهان وائی
نري والی ته ترقیق دغه شان وائی
غنې لوستل معنیٰ راغلے دَ تفخیم ده
دا په را کښې دَ رحمان او دَ رحیم ده
نري کولو ته ترقیق په دُنیا وائی
داسے دلته کښې قاریان عالمان ښائی
اِرْجِعُوْا ئي دے مثال ددې جهان
را نري ددې مثال ده په ښهٔ شان
را نه مخکښې زور او پیښ کهٔ په دُنیا وی
دا ساکنه را به ډکه د دُنیا وی
په هر ځائے کښې ورته ښهٔ اُوکړه نظر
دَ حرکت نه ئي کړه ځان پوره خبر
زور او پیښ کهٔ وی دَ را دَ سر دَ پاسه
دا لوستل به غنې ښائسته وی ستا دَ لاسه
دا دَ شد سره راځی هم کله کله
بې له زیره به دا وی هر ځائے ډبله
دا دَ زیر سره چې راشی په یو در
نري وایه دغه را په هر بشر
را ساکنه وی ساکنه مخکښې بله

(c) ketabton.com: The Digital Library

مخکښې زير سره به دا شي نرې خپله
را چې وي دَ اِمالے په هر حالت کښې
نرې وايه دغه را په تلاوت کښې
زير لرونکے داسې را په هر مقام
چې دَ روم سره اُوديږي شۀ تمام
نرې وايه دغه را په هر حالت کښې
ياد ساته دغه بيان په تلاوت کښې

دَ ميم او نون مشدّد قاعده

نون او ميم لرى غنّه هغه صورت کښې
مشدّد چې دواړه راشي تلاوت کښې

دَ ميم ساکن او نون ساکن قاعدے

لکه خنګ چې درے نقطے دَ ثا اوپا دى
حالتونه ميم ساکن له دومره دا دى
درے حالته دى دَ ميم ساکن په شمار
يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
کۀ دَ ميم ساکن نه وروستو وى ميم بل
نو مُدغم به شي دَ ميم سره ميم خپل
دغنې سره به دغه شي لوستلے
دَ ادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
کۀ دَ ميم ساکن نه وروستو راشي باء

(c) ketabton.com: The Digital Library

نــو پـــه ميـم کښې بـــه غـنّــه وي دَ اخـفـــاء
ميـــم او بـــاء کـــه ورو ستـــو راشـــي پـــه يـو لار
دلتـه کيــږي پــه هـر ځـــائـے کښې تــش اظهـار
دا حـــالـــت دَ نـــون ســـاکـن شـــولـو تـمـــام
قــلــب ســـره ئـــي مـعتبـــر دي ټـول احـکــام

دَ نون ساکن او تنوين قاعدے

اخـفـــاء ، قـلـب سـره ، اظهـــار ، ادغـام کـړه نُـور
نـــون ســـاکـــن لـــري احــوال دغـــه څــلــور
پـــه تـنــويـن کښــي ټـول جـاري کــړه دا بيــان
نـــون ســـــاکــن دَ پــــاره حــکــم دَ جـهـــان
نـون ســاکـن او پـــه تـنـويـن کښـي شتـه اظهـار
کـــه دَ حــرفِ حـلـقـي و روستــو شــي پـــه لار
پـــه دوه قسـمـــه بيـــان شـوے هـر ادغــام دے
يـــو غـنّـــه ســره ، خــالــی ئـي بـل مـقــام دے
يَـنْـمُـو ټـول څــلـور حــرفـونـــه دَ غـنّـــي دي
بـــي غـــنّـــي چـــي لام او را دي ورپسـي دي
بـل دوه ټـکـو نـــه جـوړ شـوي دے يـو کـور
حــکــم خــلــقــو بيـــان کـــړے ورلـــه نُـور
نــون ســـاکـن تـنـويـن بـــه ميـم سـره بـدل شـي
کـــه دَ نـــون نـــه پـس وي دا نـو دا بـــه تـل شـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قلب دے نوم ددې بیان په دې صورت کښې
چې دَ نون نه پس وي باء په تلاوت کښې
دغه وخت کښې یو غنّه بله اخفاء ده
دا خبره بیان کړے علماء ده

په نون ساکن او تنوین کښې فرق

نون ساکن لیکلے شي لکه فَمَنْ
تنوین نه شکاره کوي بل ته بدن
نون ساکن وئیلے شي په هر حالت کښې
دَ هر وصل او دَ وقف په صورت کښې
دَ تنوین نون به شي وصل کښې لوستلے
دغه وقف کښې هیڅ چا نه دے لیدلے

ادغام او اظهار

لکه څنګ چې تول پنځه ددین ارکان دي
دَ ادغام دُوه قسمونه په جهان دي
یو مثلین دے دغه تام په مقام دے
دَ قسمونو دَ ادغام نه یو ادغام دے
شته دے قسم مُتَجَانِسین یو بل
دا ناقص او تام راځي په هر محفل
بل ته وائي مُتَقَارِبَیْن تمام
کله کله دا ناقصه وي ادغام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ مخرج صفات سره دَ حرف گفتار
ښۀ واضحه ته وئیلے شی اظهار

مدّ اصلي او مدّ فرعي

ټول حرفونه ښۀ راخکل په خپل مقدار
ورته وائی مدٌ اصلی په گفتار
دا تعریف دے دَ مدٌ اصلی بیان
داسے وائی په دُنیا کښې ټول قاریان
اصلی مدّ مدٌ ذاتی سره یادیږی
کله کله په طبعی هم بیانیږی
موقوف نه وی اصلی مدّ په څۀ سبب
بس مقدار دَ اصلی مدّ لری طلب
په سبب باندې موقوف چې وی یو مدّ
ورته وائی دا دَ مدّ فرعی حد
فرعی مدّ لری په جمع دوه اسبابه
دَ همزے سره سکون کړه دَ اعرابه
اصلی هر ځائے هر حالت کښې شی لوستلے
عارضی وی کله کله غرځیدلے

دَ مدّ متصل او مدّ منفصل بیان

کۀ سبب دَ فرعی مدّ چرے همزه وی
متصل، منفصل قسمه به دا دوه وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

متصل مدّ دے یاد شوے په واجب
منفصل ته جائز وائی هر طالب

دَ (ساکن اعتبار سره) دَ مدّ قسمونه

دَ ساکن چې مدّ کښې راشی اعتبار
دوه قسمونه ترے جوړيږي په هر لار
یو لازم دے بل جائز سره دے یاد
دَ ساکن کور دے په دې سره آباد
پنځه قسمه دَ لازم شته په هر در
دوه قسمونه دَ جائز دی معتبر

دَ مدّ لازم قسمونه

لازم مدّ دے په پنځه قسمه کښې بند
پیداکیږی تلاوت کښې په دې خوند
یو ته وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسره بل
یو حرفی مثقل مد شته دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساته دائم
پنځم دے مدّلازم سره دَلین
دا پنځه قسمه دَ مدّشول بهرین

دَ مدونو مقدارونه

مقدار دې لری حرفونه در په در

(c) ketabton.com: The Digital Library

توسط دے مینځ دَ طول اودَ قصر
خپل مقدار سره راخکل دَ حرف وینا کښي
دوه حرکته دي دَ قصر په دُنیا کښي
زیات راخکل دَ طول تعریف دے حقیقت
شپږ حرکته ئي مقدار دے هر ساعت
په اصلی مدّ کښي راغلے تل قصر دے
توسط په متصل کښي معتبر دے
منفصل کښي توسط شته دَ جهان
لکه څنګ چي طول لازم کښي دے بیان
په وقفی مد، عارضی کښي طول بهتر دے
توسط سره جائز په کښي قصر دے

دَ همزے قاعدے

لکه څنګ چي دوه نقطي دَ هریو تا دي
دَ همزي دُوه قسمونه تل ادا دي
نهٔ پتیږي هر ساعت چي شی لوستلے
قطعیه دغه په نوم شی رابللے
په شروع کښي وصلیه همزه لوستے شی
مینځ کښي دغه په وینا راغُرځیدے شی
دَ اسمونو په شروع کښي الف لام
وصلیه همزه لري دغه مقام

(c) ketabton.com: The Digital Library

زور لرونکے دا همزه په هر مقام وی
رنګ په رنګ دا مثالونو کښې مدام وی
کۀ دریم حرف دَ فعل پیښ لری دُنیا کښې
پیښ په سر به دا همزه شی په ویناکښې
که دریم حرف دَ تهٔکی زیر لری یا زور
زیر لری به دا همزه په دغې در
اِسْمٌ ، اِبْنٌ ، اِبْنَةٌ دَ هر یو لار
وصلیه همزه لری زیر په ګفتار
ورسره شته رنګ په رنګ نور مثالونه
دَ همزے وصلیے دا دی حالتونه
کۀ همزه دَ فعل وی په ابتدا کښې
دا قطعی دَ زور سره ده په دُنیا کښې
یو صیغه دَ مضارع متکلم ده
دَا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
همزے تولے قطعیه دی هر ځائے نورے
وصلیے نه علاوه چې دا شوے تیرے
پنځه فعله که موجود وی په یو دار
په دریم حرف ورسره پیښ وی په ګفتار
دَ کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِمْشُــوا اِیْتُــوا اِقْــضُوا درے شـول دغـــه شـان

اِبْـــنُـــوا اِتَّـــقُـــوْا دوه نــــو ردي دَ جهـــــان

حروفِ مده

واو نــــه کـلـــــه چــي پیــــښ راشـــی مــقــدم

زیــر دَ یـــا نــــه مــخــکښــي وي چــي هـغـــه دم

دَ الف نــــه مــخــکښـــي زور چــي پـــه جهــان شــی

دغــــه درے واړه ســــاکــن چــي دغـــه شــان شــی

پــــــه مــده حـــروف ســـره دغـــــه یــــادیــــږي

کتــــابــــونــــو کښــــي زمــــونـــږه بیـــانیــــږي

ولاړ زور او زیــــر دي شـــمــــار هـــم پــــه مده کښـــي

ولاړ پیــــښ دلتــــه راغــلــــے هــــر حـصــــه کښــي

دغـــــــه درے واړو لـــــــه حــــکـــم مـــقـــدم دے

دا بیــــان دَ هــــر بیــــان نــــــه ډیــــرا هـــم دے

حروفِ لین

واو او یـــا نـــــه مــخــکښـــي کـلـــه چـــي وي زور

دغـــــه دواړه هــــم ســـــاکـــن چــي کــړي پــــه ســـر

ورتـــــه وائـــــی دوه حــــرفــــونـــــه تــول دَ لیـــن

ادا شـــــوي ښــــهٔ پـــــه نــــرمــــــه بهتــــریـــن

دَ وقف بیان

ســـــاه کـــهٔ اخـلـــے دا دے وقف شـریـعـت کښـي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اُدريـــدل دی دَ قـــرأن پـــــه تـــلاوت کښـــې

اُدريــدل غـــواړی انســـان کـلـــه نـــا کـلـــه

بـــنـــدوی هــغـــه قــرأن کـلـــه نـــا کـلـــه

يـــو پـــه خپـــل اختيـــار ســـره انســـان اُدريـــږی

بـــل هــغـــه چـــې تـــلاوت ورتـــه ګـــرانيـــږی

نـــور کُـــولـــے هـــغـــه نشـــی تـــلاوت

نـــو مـــجبـــوره دے ســـاه اخـــلـــی دا ســـاعـــت

اول وقفِ اختيـــــــــاری ددې جهـــــــــان دے

چـــې پـــخپـــلـــه دَ انســـان ختـــم بيـــان دے

بـــل پـــه اضـــطـــراری يـــاد دے در پـــه در

مـــجبـــورا کـــوی دا وقف هـــر بشـــر

کـــهٔ مـعـنـــیٰ پـــرې نـــهٔ بدليـــږی تلاوت کښـــې

دغـــه دواړه دی روا پـــه شـــريـعـــت کښـــې

پـــه مـعـــنـــیٰ بـــانـدې نـظـر چـې دَ انســان وی

عـــلامـــاتـــو تـــه ئـــې خيـــال چـــې دَ قـــرأن وی

دا پـــه وقفِ اختيـــاری ســـره يـــاديـــږی

کتـــابـــونـــو کښـــې پـــه دې نـــوم بيـــانيـــږی

ســاه شـــی لـنـډه نـورلـوستـل چـې پـه چا ګـران شـی

ګـــران چـــې دهٔ لـــه تـــلاوت ددې قـــرأن شـــی

وقف دے اضـــطـــراری پـــه دې صـــورت کښـــې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خيال کوه د دغي دواړو تلاوت کښي

دَ وقف قسمونه

ټول پنځه قسمه دَ وقف دي بيان
داسے وائی په دُنيا کښي عالمان
يو لازم دے بل مطلق په هر مقام دے
دغه وقف په قرآن کښي خاص او عام دے
جائز هم شته مجوز په تلاوت کښي
مُرخص پنځم راغلے دے صورت کښي
دا پنځه قسمه دَ وقف دی راغلی
ادا کيږی آياتونه په دي شکلی
ضروری اولازم وقف دے په ميم
اُدريدل دی روا شی په زا جيم
اُدريدل دی هم په طا باندي راغلی
ادا کيږی آياتونه په دے شکلی
دائره وقف دَ پاره ځائے په ځائے ده
دغه نخه دَ آيت دَ جدائے ده
قِف سره په هر مقام باندي اُدريږه
بلے ساه سره بيا مخکښي روانيږه
دا بهتر دي دَ قرآن په تلاوت کښي
داسے وائی عالمان په دے صورت کښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وقف النبی (ﷺ) دے راغلے په قرآن کښې
دغه ځائے دَ اُدریدو دے په جهان کښې
دلته وقف دَ نبیانو سردار ﷺ کړے
وقف دلته کښې نیکانو بار بار کړے
قاف چې کله وی یو ائے په قرآن کښې
وقف دلته بعض ګنړی په دې جهان کښې
دَ سکتے شته په قرآن کښې علامت
بند ول دی په دے سره تلاوت
ساه چې ماته درنه نشی په جهان
لږ ساعت نه پس جاری کړه خپل بیان
دا تعریف دَ هر سکتے دے په جهان
داسے وائی په دُنیا کښې عالمان
وقفه هم وائی سکتے په قرآن کښې
خیال ساته ددغې هر ځائے هر بیان کښې
صل به کله کله ستا شی په نظر
اُدریدل نه اُدریدل دی برابر
لا مطلب لری چې نشته اُدریدل
تلاوت جاری ساته دلته کښې خپل
په محل دَ وقف اُودیږه صحیح
تام کافی حسن شته وقف هم قبیح

(c) ketabton.com: The Digital Library

كهٔ څوك اُوكړي اعتبار دَ كيفيت
تول څلور قسمه به جوړ شى دا ساعت
يو ابدال دے بل دے رَوم سره اسكان
دَ اشمام سره شته وقف دغه شان
دَ الله فضل وكرم سره كتاب
ختم شولو ضروري ترينه هر باب
په اخر كښي بيا سلام په محمد ﷺ شه
دا سحر سره ماښام په محمد ﷺ شه
ورسره درود زهٔ وايم په نبى ﷺ
چي بُنيادے په دُنيا دَ هر ولى
ورسره ئي شهٔ په آل تل سلامونه
په ښائست ئي په جمال تل سلامونه
بيا سلام دے په اصحابٌ دَ محمد ﷺ وى
دا سلام دي په هر باب دَ محمد وى
زهٔ په سره ختمومه خپل كتاب
ربّه كړه رانه قبول پكښي هر باب

تمت بفضل الله تعالىٰ وبتوفيقه. ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم .وتب علينا انك انت التواب الرحيم. والحمد لله تعالىٰ على ذالك .وصلى الله تعالىٰ على خير خلقه محمد واله واصحابه اجمعين.

جمعة المبارك 11 رمضان المبارك ...ستمبر 2008

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَرَتِّلِ الْقُرْاٰنَ تَرْتِيْلًا ﴿القرآن﴾

دَ علم تجوید په موضوع یو منفرد کتاب

گلدسته دَ تجوید

﴿دَ علم تجوید تهول اهم مسائل په شعرونو کښې﴾

تصنیف

احمدعلی مردانی

فاضل جامعة العلوم الاسلامیه علامه بنوریؒ تاون کراچي

خورونکے

اسلامی ادبی تولنه

یونیورستی روډ مردان 0312-9818511

گلدسته دَ تجوید منظوم تصنیف احمدعلی مردانی

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library